

סדר
הגדה לילי פסח
כמנהג ק"ק ספרדים יזי"א

HAGADA
OF
VOORDRAGT
VOOR DE
BEIDE EERSTE AVONDEN
VAN HET
PAASCH-FEEST

MET
AANWIJZING DER VOORSCHRIFTEN EN GEBRUIKEN
IN DE NEDERDUITSCHЕ TAAL

DOOR
JB. LOPES CARDOZO JR.
Godsdienst-leraar (Magied Talmudie)

=====

AMSTERDAM
D.L. CARDOZO & Co.
5653 - 1893

AMSTERDAM

SNELPERS BOEK- EN STEENDRUKKERIJ
VAN
GEBR. LEVISSON firma D. PROOPS Jz.

- 1893 -

VOORBERIGT

Het werkje dat wij onzen gemeenteleden aanbieden maakt slechts een deel uit van de "Hagada met eene nieuwe Nederduitsche Vertaling en ophelderende noten" mede door ons bewerkt en bij denzelfden uitgever verkrijgbaar. Tot gemak van hen die daaruit de "voordragt" willen houden, meer bepaaldelijk echter tot schoolgebruik is de Hebreuwsche tekst alleen afgedrukt, voorzien van de noodige aanwijzing der voorschriften in de Nederduitsche taal. Deze aanwijzing, hoezeer verschillend van die welke elders wordt opgegeven, is de ware en juiste. Zij is zóó (bepaaldelijk voor den Portugeesch-Israëlietischen ritus) door de Eerwaarde geestelijkheid onzer gemeente opgegeven en door haar nauwkeurig nagezien. (De kerkelijke goedkeuring in de bovengenoemde uitgave te vinden bevestigt dit.) Aan juistheid is duidelijkheid gepaard en zoo vermeenen wij in eene wezenlijke behoefte te hebben voorzien. Ook de uitgever heeft door het bezigen van eene groote en duidelijke letter dat doel helpen bevorderen.

Mogten ook onze pogingen iets bijdragen tot nut der Israëlietische jeugd!

J.B. LOPES CARDOZO JR.

TOELICHTING OP DEZE UITGAVE

Een originele Hagada voor degene, die gesteld is op de "Portugese Gebruiken"!

In de 19e eeuw was het Jacob Lopes Cardozo Jr., die deze droom tot werkelijkheid bracht. In 1859 gaf hij de Hagada uit volgens het gebruik bij de "Heilige Gemeente van de Sefardiem" met een Nederlandse vertaling, die hij voorzag van 136 verklaringen. Bij dit getal dacht hij aan de woorden van Aartsvader Isak: "De stem is de stem van Jacob". (Beresjiet 27:22). Stem = Kol = 136 van Jacob!

In 1893 bestond er grote behoefte aan een eenvoudige uitgave zonder vertaling en verklaring.

Nu, 150 jaar na de eerste uitgave, blijkt hoe up-to-date de Hagada van Jacob Lopes Cardozo is.

Gemeend is er goed aan te doen deze Hagada een nieuw leven in te blazen. Twee redenen gaven de doorslag.

Ten eerste: de eerbied voor het voorgeslacht. Voor Opperrabbijn Jacob van Jacob Ferares, Chacham van de Gemeente Chonen Dal, de Portugees-Israëlietische Gemeente in Den Haag en voor de leden van het Rabbinat van de Gemeente Talmoed Tora, de Portugees-Israëlietische Gemeente in Amsterdam: de Dajaniem David van Jacob Lopes Cardozo, Refael van David Montezinos en Aron van Jacob Vas Dias. Doch niet in het minst uit eerbied voor de maker met een vooruitziende blik: Magied Jacob van David Lopes Cardozo.

De tweede reden heeft betrekking op het nu en de toekomst. De avond van de Hagada staat nog immer centraal in het Joodse leven. In een Portugees-Joods huis is deze Hagada onontbeerlijk.

In deze herziene uitgave is vrijwel geheel de Hagada van Jacob Lopes Cardozo gevolgd. Enkele drukfouten zijn hersteld, lees-en klemtoontekens werden toegevoegd om een goede voordracht mogelijk te maken.

De gebruikers worden fijne Hagada avonden toegewenst.

BENDIGAMOS

Bendigamos al Altísimo,
Al Señor que nos crió,
Démosle agradecimiento
Por los bienes que nos dió.

*Alabado sea su Santo Nombre,
Porque siempre nos apiadó.
Load al Señor que es bueno,
Que para siempre su merced.*

Bendigamos al Altísimo,
Por su Ley primeramente,
Que liga a nuestra raza
Con el cielo continuamente.

*Alabado sea su Santo Nombre,
Porque siempre nos apiadó.
Load al Señor que es bueno,
Que para siempre su merced.*

Bendigamos al Altísimo,
Por el pan segundamente,
Y también por los manjares
Que comimos juntamente.

*Pues comimos y bebimos alegremente,
Su merced nunca nos faltó.
Load al Señor que es bueno,
Que para siempre su merced.*

Bendita sea **la casa esta**,
El hogar de su presencia,
Donde guardamos su fiesta
Con alegría y permanencia.

*Alabado sea su Santo Nombre,
Porque siempre nos apiadó.
Load al Señor que es bueno,
Que para siempre su merced.*

Laten wij de Allerhoogste prijzen,
De Heer die ons geschapen heeft,
Laten wij Hem danken
Voor al het goede dat Hij ons gaf.

*Geprezen zij Zijn Heilige Naam,
Want met ons had Hij immer mededogen.
Looft de Heer die goed is,
Want Zijn genade is eeuwigdurend.*

Laten wij de Allerhoogste prijzen,
Voor Zijn wet in de eerste plaats,
Die ons volk voor altijd
Met de hemel verbindt.

*Geprezen zij Zijn Heilige Naam,
Want met ons had Hij immer mededogen.
Looft de Heer die goed is,
Want Zijn genade is eeuwigdurend.*

Laten wij de Allerhoogste prijzen,
Voor het brood in de tweede plaats,
En ook voor de spijzen
Die we erbij genuttigd hebben.

*Zo hebben wij met vreugde gegeten en gedronken,
Aan Zijn genade ontbrak het ons nooit.
Looft de Heer die goed is,
Want Zijn genade is eeuwigdurend.*

Gezegend zij **dit huis**,
De haardstee Zijner tegenwoordigheid,
Waar wij Zijn feest
Altijd vol vreugde in ere gehouden hebben.

*Geprezen zij Zijn Heilige Naam,
Want met ons had Hij immer mededogen.
Looft de Heer die goed is,
Want Zijn genade is eeuwigdurend.*

'הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ'.
'הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ'.

בְּדִיקַת חֶמֶץ

De avond van de 14e Nisan (d.i. de avond die op de 13e van die maand volgt) of donderdagavond de 13e Nisan, indien de eerste dag van Pesach op zondag invalt, doorzoekt men met een brandende kaars het huis of er enig gezuurd mocht worden gevonden. Dat onderzoek moet een aanvang nemen bij het vallen van de avond, d.i. bij het uitkomen van de sterren; vooraf zegt men:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל בְּעוֹר חֶמֶץ.

Na afloop van het onderzoek bewaart men het gevondene en zegt omtrent het niet gevondene:

כָּל חֲמִירָא דְאַכָּא בְּרִשׁוֹתַי, דְּלֹא חֲזִיתִיהּ, וְדָלָא
בְּעֵרְתִּיהּ, לְהוּי בְּטִיל, וְחָשִׁיב כְּעַפְרָא דְאַרְעָא.

בְּעוֹר חֶמֶץ

Men bewaart het gevondene gezuurde zorgvuldig; de volgende ochtend vóór ongeveer elf uur verbrandt men het op een bijzonder vuur, waarna men zegt:

כָּל חֲמִירָא דְאַכָּא בְּרִשׁוֹתַי דְּחֲזִיתִיהּ, וְדָלָא חֲזִיתִיהּ,
דְּבְּעֵרְתִּיהּ וְדָלָא בְּעֵרְתִּיהּ, לְהוּי בְּטִיל, וְחָשִׁיב כְּעַפְרָא
דְאַרְעָא.

(Valt de eerste dag van Pesach op zondag in, dan wordt het gezuurde op vrijdag vóór ongeveer 11.30 uur verbrand, doch dit gebed eerst op zaterdag vóór ongeveer 11 uur gezegd.)

עֲרוֹב תַּבְּשִׁילִין VERMENGING VAN SPIJZEN

Wanneer de eerste dag van Pesach op donderdag of de zevende dag op vrijdag invalt, dan is het niet geoorloofd gedurende het feest de spijzen voor de Sjabbat te bereiden, tenzij de heer des huizes vóór de ingang van het feest een zekere hoeveelheid Matsa en gekookte spijs: toebereid vlees of vis, neme en in het bijzijn van zijn vrouw en dienstboden zegge:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת עֲרוֹב.
בְּדִין עֲרוֹבָא יְהֵא שְׂרָא לָן לְאִפּוּי וּלְבִשׁוּלֵי וּלְאַטְמוּנֵי
וּלְאַדְלוּקֵי שְׂרָגָא, וּלְמַעֲבַד כָּל-צְרָכָנָא, מִיּוֹם טוֹב
לְשַׁבַּת, לָנָא וּלְכָל-יִשְׂרָאֵל שְׁבַמְדִּינָה זֹו.

Men moet de Ngeroeb bewaren tot de Sjabbat is ingetreden; gewoonlijk echter bewaart men die tot de derde maaltijd van de Sjabbat, als wanneer hij gegeten wordt.

Deze twee dichtregels behelzen de volgorde van de voordracht met haar gebruiken, terwijl elk woord een gedeelte hiervan aangeeft; de verklaring wordt achtereenvolgend opgegeven.

קִדְּשׁ וּרְחַץ, כְּרַפֵּס יַחַץ, מְגִיד רְחֻצָה, מוֹצִיא מִצָּה,
מְרוֹר כּוֹרֵף, שְׁלַחַן עוֹרֵף, צִפּוֹן בְּרֵף, הִלֵּל נִרְצָה.

וְאַתָּא תּוֹרָא, וְשִׁתָּא לְמֵיא, דְּכִבָּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאָכַל
לְגַדְיָא, דְּזַבֵּן אַבָּא בְּתַרֵי זׁוּזֵי, חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא.

וְאַתָּא הַשׁוּחַט, וְשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּא לְמֵיא,
דְּכִבָּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא,
דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאָכַל לְגַדְיָא, דְּזַבֵּן אַבָּא בְּתַרֵי
זׁוּזֵי, חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא.

וְאַתָּא מְלֵאךְ הַמּוֹת, וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דְּשַׁחַט
לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּא לְמֵיא, דְּכִבָּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאָכַל
לְגַדְיָא, דְּזַבֵּן אַבָּא בְּתַרֵי זׁוּזֵי, חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא.

וְאַתָּא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשַׁחַט לְמֵלֵאךְ הַמּוֹת,
דְּשַׁחַט לְתוֹרָא, דְּשִׁתָּא לְמֵיא, דְּכִבָּה לְנוֹרָא, דְּשַׁרְף
לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכַלְבָּא, דְּנִשְׁף לְשׁוֹנְרָא, דְּאָכַל
לְגַדְיָא, דְּזַבֵּן אַבָּא בְּתַרֵי זׁוּזֵי, חַד גְּדִיא, חַד גְּדִיא.

חַד גְּדִיָּא

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא,
דְּזֶבֶן אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא שׁוֹנְרָא, וְאַכַּל לְגְדִיָּא, דְּזֶבֶן אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ,
חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא כִּלְבָּא, וְנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכַּל לְגְדִיָּא, דְּזֶבֶן
אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא חוּטְרָא, וְהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא,
דְּאַכַּל לְגְדִיָּא, דְּזֶבֶן אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד
גְּדִיָּא.

וְאַתָּא נוֹרָא, וְשִׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁךְ
לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכַּל לְגְדִיָּא, דְּזֶבֶן אַבָּא בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד
גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

וְאַתָּא מִיָּא, וְכִבְּה לְנוֹרָא, דְּשִׂרְף לְחוּטְרָא, דְּהִכָּה
לְכִלְבָּא, דְּנִשְׁךְ לְשׁוֹנְרָא, דְּאַכַּל לְגְדִיָּא, דְּזֶבֶן אַבָּא
בְּתַרֵּי זִוְיָ, חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא.

INRICHTING VAN DE PESACHSCHOTELS

Men neemt de drie Sjimoeiem (Matsot, waarbij al de voorschriften der wet in acht genomen zijn), legt die op een schotel; vervolgens de peterselie of liever knolradijs met de azijn of het zoutwater, de latuw, het bitterkruid en de Charoset (een mengsel van appels, amandelen, kaneel, specerijen enz.) op een tweede en ten slotte het gekookte ei en het gebraden been, waaraan nog enig vlees ter grootte van een olijf¹ moet zijn, op een derde schotel. Men houdt ook een servet gereed ten einde de Matsot te bedekken zo dikwijls de beker met wijn wordt opgeheven of daarover een zegenwens wordt uitgesproken.

קְדוּשָׁה

ORDE VAN DE INWIJDING

קְדוּשָׁה Men neemt de beker met wijn in de rechterhand en zegt:

Op vrijdagavond begint men de Kidoesj aldus:

יּוֹם הַשְּׁשִׁי. וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל-צְבָאָם. וַיְכַל
אֱלֹהִים בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֵאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּשְׁבַּת בַּיּוֹם
הַשְּׁבִיעִי מְכָל-מְלֵאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים
אֶת-יּוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדְּשׁ אֹתוֹ כִּי בּוֹ שָׁבַת מְכָל-מְלֵאכְתּוֹ
אֲשֶׁר-בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

Indien het feest op een der werkdagen invalt, wordt hier aangevangen:

סְבָרֵי מְרַנְנִי! [לְחִיּוּם!] men antwoordt)
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרֵי הַגֶּפֶן.

1. Wanneer wij van de grootte van een olijf spreken, dan hebben wij die op het oog, welke in het Heilige Land groeide en nagenoeg overeenkwam met een groot half hoenderei.
2. [.....] De tekst tussen vierkante haakjes is o.a. volgens verschillende opvattingen.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר בָּחַר בְּנוֹ
מִכָּל-עָם, וְרוֹמְמָנוּ מִכָּל-לְשׁוֹן, וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו.
וּתְתַן-לָנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (שְׂבֻתוֹת לְמִנוּחָה
(וּמוֹעֲדִים לְשִׂמְחָה, חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן, אֶת יוֹם
הַמְּנוּחַ הַזֶּה וְאֶת) יוֹם חַג הַמִּצְוֹת הַזֶּה אֶת יוֹם טוֹב
מִקְרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה זְמַן חֲרוּתָנוּ, בְּאַהֲבָה מִקְרָא קֹדֶשׁ, זָכַר
לִיְצִיאַת מִצְרָיִם, כִּי בָנוּ בְּחִרְתָּ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ
מִכָּל-הָעַמִּים (וְשְׂבֻתוֹת) וּמוֹעֲדֵי קֹדֶשׁךָ (בְּאַהֲבָה
וּבְרִצּוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַנְּחַלְתָּנוּ, בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ,
מִקְדֵּשׁ (הַשְּׂבֻת וְ)יִשְׂרָאֵל וְהַזְּמַנִּים.

Als het feest op zaterdagavond invalt zegt men daarenboven:
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ.
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ
לְחֹל וּבֵין אֹר לְחֹשֶׁךְ, וּבֵין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים, וּבֵין יוֹם
הַשְּׂבִיעִי לְשִׁשַׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה, בֵּין קֹדֶשׁ שְׂבֻת לְקֹדֶשׁת
יוֹם טוֹב הַבְּדִלְתָּ, וְאֶת יוֹם הַשְּׂבִיעִי מִשְׁשַׁת יְמֵי הַמַּעֲשֵׂה
הַקֹּדֶשׁת וְהַבְּדִלְתָּ, וְהַקֹּדֶשׁת אֶת עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל בְּקֹדֶשׁתְּךָ,
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, הַמְּבַדִּיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחֲיֵינוּ וְקִיָּמָנוּ
וְהִגִּיעָנוּ לְזִמְן הַזֶּה.

Men ledigt de beker of het grootste gedeelte daarvan, terwijl men op de
linker arm leunt.

אֶחָד עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ? אֶחָד עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ, אֶחָד
עֶשֶׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה דְּבְרֵיָא, תְּשַׁעַה יְרַחֵי לַיְדֵהּ,
שְׂמוֹנֵה יְמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יְמֵי שְׂבֻתָא, שְׁשֵׁה סְדְרֵי
מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שְׂבַשְׂמִים וּבְאַרְץ.

שְׁנַיִם עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁנַיִם
עֶשֶׂר שְׂבֻטֵיָא, אֶחָד עֶשֶׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה דְּבְרֵיָא,
תְּשַׁעַה יְרַחֵי לַיְדֵהּ, שְׂמוֹנֵה יְמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יְמֵי
שְׂבֻתָא, שְׁשֵׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׂבַשְׂמִים וּבְאַרְץ.

שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר מִי יוֹדֵעַ ? שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר אֲנִי יוֹדֵעַ,
שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר מְדֵיָא, שְׁנַיִם עֶשֶׂר שְׂבֻטֵיָא, אֶחָד
עֶשֶׂר כּוֹכְבֵיָא, עֶשְׂרֵה דְּבְרֵיָא, תְּשַׁעַה יְרַחֵי לַיְדֵהּ,
שְׂמוֹנֵה יְמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יְמֵי שְׂבֻתָא, שְׁשֵׁה סְדְרֵי
מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שְׂבַשְׂמִים וּבְאַרְץ.

שְׁבַעַה מִי יוֹדֵעַ? שְׁבַעַה אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁבַעַה יָמֵי
שִׁבְתָּא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאַרְץ.

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ? שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁמוֹנָה יָמֵי
מִלָּה, שְׁבַעַה יָמֵי שִׁבְתָּא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה,
חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה
אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים
וּבְאַרְץ.

תְּשַׁעָה מִי יוֹדֵעַ? תְּשַׁעָה אֲנִי יוֹדֵעַ, תְּשַׁעָה יָרְחֵי
לֵידָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יָמֵי שִׁבְתָּא,
שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה, אַרְבַּע
אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד
אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאַרְץ.

עֶשְׂרֵה מִי יוֹדֵעַ? עֶשְׂרֵה אֲנִי יוֹדֵעַ, עֶשְׂרֵה דְבָרִיא,
תְּשַׁעָה יָרְחֵי לֵידָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה, שְׁבַעַה יָמֵי
שִׁבְתָּא, שְׁשָׁה סְדְרֵי מְשָׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאַרְץ.

סדר ההגדה

ORDE DER HAGADA

וְרַחֵץ Men wast de handen zonder de gewone zegenspreuk.

כַּרְפָּס De heer des huizes neemt voor zich en geeft aan elk der
aanzittenden een klein gedeelte karpas³ (minder dan de grootte
van een olijf), doopt het in zoutwater of azijn en zegt:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְרִי
הָאָדָמָה.

יִחַץ Men neemt de middelste Matsa, deelt die in twee delen, legt de
ene helft tussen de beide overige en de andere helft tussen het
servet en het tafellaken, tot Afikomen (nagerecht).

מַגִּיד Men heft de schotel met Matsot omhoog, toont die aan de
huisgenoten en zegt:

הָא לְחֵמָא עֲנִיא דִּי אָכְלוּ אַבְהֵתְנָא בְּאַרְעָא
דְּמִצְרַיִם. כָּל דְּכָפִין יְיָ וְיִכֹּל, כָּל דְּצָרִיךְ יְיָ
וְיַפְסֹח, הַשְׁתָּא הָכָא, לְשָׁנָה [לְשָׁנָה] הַבְּאָה בְּאַרְעָא
דִּישְׂרָאֵל, הַשְׁתָּא הָכָא עַבְדֵּי, לְשָׁנָה [לְשָׁנָה] הַבְּאָה
בְּאַרְעָא דִּישְׂרָאֵל בְּנֵי חוֹרִין.

Ieder vult de beker ten tweede male.

Men geeft bevel om de schotel met de Matsot van de tafel te nemen (of
verricht het zelf), waarop één of meer aanzittenden (gewoonlijk de
jongsten) het volgende zeggen:

3. Men neemt hiervoor peterselie of selderij, beter echter radijs. In het laatste geval zij
men indachtig slechts één of meer halve knollen te gebruiken om niet verplicht te zijn
na het gebruik nog een zegenwens uit te spreken.

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ? אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁנֵי לַחֹת
הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ? אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ? חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי
תּוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת
הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

שֵׁשָׁה מִי יוֹדֵעַ? שֵׁשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ, שֵׁשָׁה סְדְרֵי
מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֲמִשֵּׁי תּוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת,
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לַחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ
שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבְאָרֶץ.

מֵה נִשְׁתַּנָּה הַלֵּילָה הַזֶּה מִכָּל-הַלֵּילוֹת?
שֶׁבְּכָל-הַלֵּילוֹת אֵין אָנוּ מְטַבְּלִין אֶפִּילוֹ פְּעַם אַחַת,
וְהַלֵּילָה הַזֶּה שְׁתֵּי פְּעָמִים.
שֶׁבְּכָל-הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֶמֶץ אוֹ מַצָּה,
וְהַלֵּילָה הַזֶּה כָּלוּ מַצָּה.
שֶׁבְּכָל-הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יִרְקוֹת,
וְהַלֵּילָה הַזֶּה מְרוֹר.
שֶׁבְּכָל-הַלֵּילוֹת אָנוּ אוֹכְלִין וְשׁוֹתִין בֵּין יוֹשְׁבֵי
וּבֵין מְסֻבִּין,
וְהַלֵּילָה הַזֶּה כָּלָנוּ מְסֻבִּין.

De Matsot worden weer op de tafel geplaatst en de heer des huizes
antwoordt aldus:

'עֲבָדִים הָייִנוּ לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם', וַיּוֹצִיאֵנוּ יי
אֱלֹהֵינוּ מִשָּׁם, בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְזוּעַ נְטוּיָה. וְאֵלּוֹ לֹא
הוֹצִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אֶת אָבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם,
עַדִּין אָנוּ וּבְנֵינוּ וּבְנֵי בְנֵינוּ, מְשַׁעֲבָדִים הָייִנוּ
לְפָרְעָה בְּמִצְרַיִם. וְאֶפִּילוֹ כָּלָנוּ חֲכָמִים, כָּלָנוּ
נְבוֹנִים, כָּלָנוּ יוֹדְעִים אֶת הַתּוֹרָה, מַצּוּה עָלֵינוּ
לְסַפֵּר בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, וְכָל-הַמְרָבָה לְסַפֵּר
בִּיצִיאַת מִצְרַיִם, הֲרִי זֶה מְשַׁבַּח.

מַעֲשֵׂה בְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, וְרַבִּי אֶלְעָזָר
בֶּן עֲזַרְיָה, וְרַבִּי עֲקִיבָא, וְרַבִּי טַרְפוֹן, שֶׁהָיוּ
מְסַבִּין בְּבֵנֵי בְּרַק, וְהָיוּ מְסַפְּרִין בִּיצִיאַת מִצְרַיִם
כָּל-אוֹתוֹ הַלַּיְלָה, עַד שֶׁבָּאוּ תַלְמִידֵיהֶם וְאָמְרוּ
לָהֶם: רַבּוֹתֵינוּ! הִגִּיעַ זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע שֶׁל
שַׁחֲרִית.

אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הֲרִי אֲנִי כֶּכֶן-שְׁבָעִים
שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאמַר יְצִיאַת מִצְרַיִם בְּלִילוֹת,
עַד שֶׁדַּרְשָׁה בֶּן-זוֹמָא, שֶׁנֶּאמַר: 'לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת
יוֹם יְצִאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ', 'יְמֵי חַיֶּיךָ'
הַיְמִים, 'כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ' הַלִּילוֹת. וְחַכְמִים אוֹמְרִים:
'יְמֵי חַיֶּיךָ' הָעוֹלָם הַזֶּה, 'כָּל יְמֵי חַיֶּיךָ' לְהַבִּיא
לִימּוֹת הַמְּשִׁיחַ.

בְּרוּךְ הַמְּקוֹם, שֶׁנֶּתַן תּוֹרָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּרוּךְ
הוא. כְּנֻגַד אַרְבָּעָה בָּנִים דְּבִרָה תּוֹרָה, אֶחָד חָכֵם,
וְאֶחָד רָשָׁע, וְאֶחָד תָּם, וְאֶחָד שְׂאִינוּ יוֹדְעֵ לְשֹׂאֵל.

חָכֵם מֵה־הוא אוֹמֵר, 'מָה הָעֵדוּת וְהַחֲקִים,
וְהַמְּשֻׁפְּטִים, אֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶתְכֶם'. אַף אֶתָּה
אָמַר-לוֹ כְּהִלְכוֹת הַפֶּסַח, אֵין מִפְּטִירִין אַחַר הַפֶּסַח
אֶפִיקוֹמָן.

בְּחוֹר הוא, יְבִנָּה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמַהְרָה בְּמַהְרָה,
בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנָה, אֵל בְּנָה, בֵּיתְךָ
בְּקָרוֹב.

גְּדוֹל הוא, דָּגוּל הוא, יְבִנָּה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמַהְרָה
בְּמַהְרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנָה, אֵל בְּנָה, בֵּיתְךָ
בְּקָרוֹב.

הָדוּר הוא, וְתִיק הוא, זְכָאֵי הוא, חָסִיד הוא, יְבִנָּה
בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמַהְרָה בְּמַהְרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל
בְּנָה, אֵל בְּנָה, בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

טְהוֹר הוא, יְחִיד הוא, כְּבִיר הוא, לָמוּד הוא, מְלָךְ
הוא, נְאוּר [נּוֹרָא] הוא, סְגִיב הוא, עֲזוּז הוא,
פּוֹדָה הוא, צְדִיק הוא, יְבִנָּה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמַהְרָה
בְּמַהְרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנָה, אֵל בְּנָה, בֵּיתְךָ
בְּקָרוֹב.

קְדוֹשׁ הוא, רְחוּם הוא, שְׂדֵי הוא, תְּקִיף הוא,
יְבִנָּה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמַהְרָה בְּמַהְרָה, בְּיָמֵינוּ
בְּקָרוֹב. אֵל בְּנָה, אֵל בְּנָה, בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

רָשַׁע מִה־הוּא אוֹמֵר, 'מָה הָעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם'.
'לָכֶם' וְלֹא לוֹ, וּלְפִי שֶׁהוֹצִיא אֶת עֲצָמוֹ מִן הַכָּלֵל
כִּפְר בְּעֵקֶר, אַף אֶתָּה הִקְהָה אֶת־שִׁנּוּי, וְאָמַר־לוֹ:
'בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרָיִם'. 'לִי' וְלֹא
לוֹ, וְאֵלּוּ הָיָה שֵׁם, לֹא הָיָה נִגְאָל.

תָּם מִה־הוּא אוֹמֵר, 'מָה זֹאת', וְאָמַרְתָּ אֵלָיו:
'בְּחֹזֶק יָד הוֹצִיאָנוּ יְיָ מִמִּצְרָיִם מִבֵּית עֲבָדִים'.

וְשִׁאיֵנו יוֹדְעֵ לְשֶׁאל, אֶת פֶּתַח לוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר:
'וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה
יְיָ לִי, בְּצִאתִי מִמִּצְרָיִם'.

יְכוּל מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ, תִּלְמוּד לוֹמֵר 'בַּיּוֹם הַהוּא'. אִי
'בַּיּוֹם הַהוּא' יְכוּל מִבְּעוֹד יוֹם, תִּלְמוּד לוֹמֵר
'בְּעִבּוֹר זֶה', 'בְּעִבּוֹר זֶה' לֹא אָמַרְתִּי, אֲלֵא בְּשַׁעֲה
שֶׁמִּצָּה וּמְרוֹר מְנַחִים לְפָנֶיךָ.

מִתְחַלָּה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זָרָה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ, וְעַכְשָׁו
קָרְבָנוּ הַמְּקוֹם לְעֲבוּדָתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ
אֶל כָּל־הָעָם, כֹּה אָמַר יְיָ אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, בְּעִבְר
הַנֶּהָר יָשְׁבוּ אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם, תָּרַח אָבִי אֲבָרָהָם
וְאָבִי נַחֲוֹר, וַיַּעֲבְדוּ אֱלֹהִים אֲחֵרִים. וְאָקַח אֶת

לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ, לְךָ יְיָ הַמְּמַלְכָה.
כִּי לוֹ נֶאֱמָה, כִּי לוֹ יֶאֱמָה.

עָנְיוּ בְּמִלוּכָה, פּוֹדָה כְּהִלְכָה, צַדִּיקָיו יֹאמְרוּ לוֹ,
לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ, לְךָ יְיָ הַמְּמַלְכָה.
כִּי לוֹ נֶאֱמָה, כִּי לוֹ יֶאֱמָה.

קָדוֹשׁ בְּמִלוּכָה, רַחוּם כְּהִלְכָה, שֶׁנֶּאֱמָרוּ לוֹ,
לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ, לְךָ יְיָ הַמְּמַלְכָה.
כִּי לוֹ נֶאֱמָה, כִּי לוֹ יֶאֱמָה.

תִּקְיָף בְּמִלוּכָה, תּוֹמֵךְ כְּהִלְכָה, תְּמִימָיו יֹאמְרוּ לוֹ,
לְךָ וּלְךָ, לְךָ כִּי לְךָ, לְךָ אַף לְךָ, לְךָ יְיָ הַמְּמַלְכָה.
כִּי לוֹ נֶאֱמָה, כִּי לוֹ יֶאֱמָה.

אֲדִיר הוּא

אֲדִיר הוּא, יְכַנֶּה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב, בְּמַהֲרָה
בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב. אֵל בְּנָה, אֵל בְּנָה, בְּנָה
בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

כִּי לֹו נְאֻה

כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

אָדיר בְּמְלוּכָה, בְּחֹר כְּהֻלָּה, גְּדוּדֵי יֹאמְרוּ לֹו,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יֵי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

דְּגוּל בְּמְלוּכָה, הַדּוּר כְּהֻלָּה, וְתִיקֵי יֹאמְרוּ לֹו,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יֵי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

זַכָּאי בְּמְלוּכָה, חֶסֶן כְּהֻלָּה, טַפְסְרֵי יֹאמְרוּ לֹו,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יֵי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

יְחִיד בְּמְלוּכָה, כְּבִיר כְּהֻלָּה, לְמוּדֵי יֹאמְרוּ לֹו,
לֵךְ וּלְךָ, לֵךְ כִּי לֵךְ, לֵךְ אַף לֵךְ, לֵךְ יֵי הַמְּמַלְכָה.
כִּי לֹו נְאֻה, כִּי לֹו יֵאָה.

מְרוֹם [מוֹשֵׁל] בְּמְלוּכָה, נוֹרָא כְּהֻלָּה, סְבִיבֵי
יֹאמְרוּ לֹו,

אֲבִיכֶם אֶת אֲבֵרָהֶם מַעֲבֵר הַנְּהַר, וְאוּלָּךְ אוֹתוֹ
בְּכָל-אֶרֶץ כְּנָעַן, וְאַרְבֵּה אֶת-זְרַעוֹ, וְאֶתְּן-לוֹ
אֶת-יִצְחָק. וְאֶתְּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו. וְאֶתְּן
לְעֵשָׂו אֶת הַר שְׁעִיר לְרִשְׁתּוֹ אוֹתוֹ, וַיַּעֲקֹב וּבְנָיו
יָרְדוּ מִצְרָיִם.

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל, בְּרוּךְ הוּא,
שֶׁהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַחֲשֵׁב אֶת-הַקֶּץ, לַעֲשׂוֹת
מִה-שֶׁאָמַר לְאֲבֵרָהֶם אֲבִינוּ בֵּין הַבְּתָרִים, שֶׁנֶּאֱמַר:
וַיֹּאמֶר לְאֲבֵרָהֶם יָדַע תִּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ
לֹא לָהֶם, וְעַבְדוּם וְעֲנּוּ אֹתָם אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה.
וְגַם אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָן אֲנִכִי, וְאַחֲרֵי כֵן
יֵצְאוּ בְּרִכְשׁ גָּדוֹל.

Men bedekt de Matsot, heft de beker op en zegt:

הִיא שְׁעֵמֻדָּה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ, שְׁלֹא אֶחָד בְּלִבָּד
עָמַד עָלֵינוּ, אֶלָּא שְׁבָכָל-דּוֹר וְדוֹר, עוֹמְדִים עָלֵינוּ
לְכַלּוֹתֵנוּ, וְהַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מַצִּילָנוּ מִיָּדָם.

Men zet de beker weer neer en dekt de Matsot open.

צֵא וּלְמַד, מִה-בְּקֶשׁ לְבָן הָאֲרָמִי לַעֲשׂוֹת לְיַעֲקֹב
אֲבִינוּ, שֶׁפָּרְעָה לֹא גָזַר אֶלָּא עַל הַזְּכָרִים, וְלְבָן
בְּקֶשׁ לַעֲקוֹר אֶת הַכֹּל, שֶׁנֶּאֱמַר:

'אַרְמֵי אֲבֹד אֲבִי, וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה וַיִּגַּר שָׁם בְּמַתִּי
מֵעֵט, וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי גְדוֹל, עֲצוּם וְרַב'.

'וַיֵּרֶד מִצְרַיִמָּה', אָנוּס עַל פִּי הַדְּבָר. 'וַיִּגַּר שָׁם',
מִלְמַד שֶׁלֹּא יֵרֵד יַעֲקֹב אֲבִינוּ לְהַשְׁתַּקְּעַ, אֲלֵא לְגוֹר
שָׁם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיֹּאמְרוּ אֶל־פַּרְעֹה, לָגוֹר בְּאֶרֶץ
בְּאֵנוּ, כִּי אֵין מַרְעָה לְצֹאן אֲשֶׁר לְעַבְדֶּיךָ, כִּי כָבֵד
הָרַעַב בְּאֶרֶץ כְּנָעַן, וְעַתָּה יֵשְׁבוּ נָא עַבְדֶּיךָ בְּאֶרֶץ
גִּשְׁן'.

'בְּמַתִּי מֵעֵט', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'בְּשִׁבְעִים נַפְשׁ יֵרְדוּ
אֲבֹתֶיךָ מִצְרַיִמָּה וְעַתָּה שְׁמַךְ יְיָ אֱלֹהֶיךָ כְּכוֹכְבֵי
הַשָּׁמַיִם לְרַב'.

'וַיְהִי שֵׁם לְגוֹי גְדוֹל', מִלְמַד שֶׁהָיוּ יִשְׂרָאֵל מְצַיִנִין
שָׁם, 'לְגוֹי גְדוֹל וְעֲצוּם', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל פָּרוּ וַיִּשְׂרְצוּ וַיִּרְבּוּ וַיַּעֲצְמוּ, בְּמֵאֵד מְאֹד,
וַתִּמְלֵא הָאֶרֶץ אֹתָם'.

'וְרַב'. כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'רַבְּכָה כְּצִמְחַת הַשָּׂדֶה נִתְתִּיךָ,
וַתִּרְבִּי וַתִּגְדְּלִי וַתִּבְאֵי בְעַדֵי עַדִּים, שְׂדֵים נִכְנֹו
וַשְׁעָרַי צִמְחָה, וְאֵת עָרֹם וְעָרִיד'.

'וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ, וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ
עֲבֹדָה קָשָׁה'.

'וַיִּרְעוּ אֹתָנוּ הַמִּצְרִים', כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'הִבָּה

כִּי אַתָּה טוֹב וּמְטִיב לְכָל,

[וַיִּגְדֹּה לְךָ עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן].

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי הַגֶּפֶן.

[וַיִּגְדֹּה לְךָ עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה].

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרֵי גִפְנָה.

De Eeuwige heeft uwe verrichting, gewis met welgevallen,
aangenomen.

חֶסֶל סְדוֹר פֶּסַח כְּהִלְכָתוֹ,

כְּכֹל־מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.

כַּאֲשֶׁר זָכִינוּ לְסִדֵּר אוֹתוֹ,

כֵּן נִזְכָּה לַעֲשׂוֹתוֹ.

זָךְ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה,

קוֹמֵם קָהֵל מִי מְנָה.

קָרַב נִהַל נִטְעֵי כִנֶּה,

פְּדוּיִם לְצִיּוֹן בְּרִנָּה.

Op de tweede avond zegt men:

לְשָׁנָה הַבָּאָה בִּירוּשָׁלַיִם, בְּבִיאַת מְשִׁיחָנוּ.

יְהִלְלוּךָ יי אֱלֹהֵינוּ כָּל-מַעֲשֵׂיךָ, וְחִסְדֵיךָ
וְצַדִּיקִים עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ, וְעַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל כָּל־
בְּרַנָּה יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׂבְּחוּ וַיִּפְאָרוּ אֶת שֵׁם
כְּבוֹדְךָ, כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת, וּלְשַׁמֵּךְ נַעֲמִים לְזַמֵּר,
וּמַעֲוֹלָם וְעַד עוֹלָם אֶתָּה אֵל. בְּרוּךְ אַתָּה יי, מֶלֶךְ
מְהֻלָּל בַּתְּשׁוּבָה. אָמֵן.

Men drinkt leunende op de linkerarm en spreekt daarna de volgende dankzegging uit:

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, עַל הַגָּפֶן וְעַל
פְּרֵי הַגָּפֶן, וְעַל תְּנוּבַת הַשָּׂדֶה, וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה
טוֹבָה וְרַחֲבָה, שְׂרָצִיתָ וְהִנְחַלְתָּ לְאַבוֹתֵינוּ, לְאֹכֹל
מִפְרִיהָ וּלְשִׁבּוֹעַ מִטּוֹבָה. רַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ, עָלֵינוּ,
וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ, וְעַל הַר
צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל מִזְבִּיחֶךָ, וְעַל הַיְכָלְךָ.
וּבִנְיָה יְרוּשָׁלַיִם עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהְרָה בְּיָמֵינוּ,
וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ בְּמַהְרָה, וְשִׁמְחָנוּ בָּהּ, וְנִשְׂבַּע
מִטּוֹבָה, וְנִבְרַכְךָ עָלֶיךָ בְּקֹדֶשׁהּ וּבְטַהֲרָהּ.

וּרְצָה וְהִחְלִיצֵנוּ בְּיוֹם הַמָּנוּחַ הַזֶּה. Sjabbat

וְשִׁמְחָנוּ בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה, בְּיוֹם טוֹב מְקַרָּא
קֹדֶשׁ הַזֶּה,

נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מְלַחְמָה
וְנוֹסֵף גַּם הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ, וְנִלָּחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן
הָאָרֶץ.

וַיַּעֲנוּנוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּשְׁמָעוּ עָלֵינוּ שְׁרֵי מַסִּים
לְמַעַן עֲנֹתוּ בְּסִבְלָתָם, וַיִּבֶן עָרֵי מְסֻכּוֹת לְפָרְעָה,
אֶת-פֶּתֶם וְאֶת-רַעְמֶסֶס. וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבֹדָה
קָשָׁה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיַּעֲבִידוּ מִצְרַיִם אֶת-בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּפָרֶךְ.

וַיִּנְצַעַק אֶל-יי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, וַיִּשְׁמָע יי
אֶת-קִלְנוֹ, וַיִּרְא אֶת-עַנְיָנוּ, וְאֶת-עַמְלָנוּ
וְאֶת-לַחְצָנוּ.

וַיִּנְצַעַק אֶל-יי אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: וַיְהִי
בְּיָמִים הָרַבִּים הֵהֵם, וַיָּמַת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיִּאֲנַחוּ
בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבֹדָה וַיִּזְעַקוּ וַתַּעַל שׁוֹעַתָם אֶל
הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבֹדָה. וַיִּשְׁמָע יי אֶת-קִלְנוֹ כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּשְׁמָע אֱלֹהִים אֶת-נַאֲקָתָם, וַיִּזְכֹּר
אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ, אֶת-אַבְרָהָם, אֶת-יִצְחָק,
וְאֶת-יַעֲקֹב.

וַיִּרְא אֶת-עַנְיָנוּ, זֹו פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ, כְּמוֹ
שֶׁנֶּאֱמַר: וַיִּרְא אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע

אֱלֹהִים!.

'וְאֶת-עַמְלָנוּ, אֵלֹוּ הַבְּנִים, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'כָּל-הַבֶּן
הַיְלֹוֹד הַיְאָרָה תִּשְׁלִיכֶהוּ, וְכָל-הַבַּת תִּחְיוֹן'.
'וְאֶת-לֶחְצֵנוּ, זֶה הַדְּחַק, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְגַם רְאִיתִי
אֶת הַלְחָץ, אֲשֶׁר מִצְרַיִם לֶחְצִים אֹתָם'.

'וַיּוֹצֵאנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם, בְּיַד חֲזָקָה, וּבְזֹרַע נְטוּיָה,
וּבַמֶּרְא גָדֹל וּבְאֹתוֹת וּבַמִּפְתִּים'.

'וַיּוֹצֵאנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם, לֹא עַל יְדֵי מְלָאךְ, וְלֹא עַל
יְדֵי שָׂרָף. וְלֹא עַל יְדֵי שְׁלִיחַ, אֲלֵא הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֶצְמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה, וְהִפִּיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ
מִצְרַיִם, מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה, וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם
אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים, אֲנִי יְיָ'.

'וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אֲנִי וְלֹא מְלָאךְ. 'וְהִפִּיתִי
כָּל-בְּכוֹר, אֲנִי וְלֹא שָׂרָף, 'וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם
אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים, אֲנִי וְלֹא שְׁלִיחַ, אֲנִי יְיָ, אֲנִי הוּא
וְלֹא אַחֵר.

'בְּיַד חֲזָקָה, זֶו הַדְּבָר, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: 'הִנֵּה יַד יְיָ
הוֹיָה, בְּמִקְנֶךָ אֲשֶׁר בְּשֹׁדָה, בְּסוֹסִים בְּחֻמְרִים
בְּגַמְלִים, בְּבִקָּר וּבַצֹּאן, דְּבָר כָּבֵד מְאֹד'.

תִּאמְרָנָה יְיָ מִי כְמוֹךָ, מִצִּיל עָנִי מִחֲזֹק מַמְנֹו, וְעָנִי
וְאֲבִיוֹן מִגְזְלוֹ. שׁוּעַת עֲנִיִּים אַתָּה תִּשְׁמַע, צַעֲקַת
הַדָּל תִּקְשִׁיב וְתוֹשִׁיעַ. וְכַתּוּב: 'רַנְנוּ צְדִיקִים בְּיְיָ,
לְיִשְׂרָאֵל נְאוּהָ תְהַלֵּה'.

בְּפִי	יִשְׂרָאֵל	תְּתַרְוֶמֶם,
וּבְדַבְרֵי	צְדִיקִים	תְּתַפְרֹךְ,
וּבְלִשׁוֹן	חֲסִידִים	תְּתַקְדָּשׁ,
וּבְקִרְב	קְדוֹשִׁים	תְּתַהַלֵּל.

בְּמִקְהָלוֹת [בְּמִקְהָלוֹת] רַבְבוֹת עִמָּךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל,
שֶׁכֵּן חוֹבֵת כָּל-הַיְצוּרִים, לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ, לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם,
לְהַדְר, וּלְנַצַּח, עַל כָּל דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת
[וְתִשְׁבָּחוֹת] דוֹד בֶּן יִשִׁי עַבְדְּךָ מְשִׁיחָךְ:

וּבְכֹן, יִשְׁתַּבַּח שִׁמְךָ לְעַד מְלַכְנוּ, הָאֵל הַמְּלֹךְ
הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבְאֶרֶץ, כִּי לָךְ נְאוּהָ יְיָ
אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד, שִׁיר וּשְׁבָחָה,
הַלֵּל וְזִמְרָה, עוֹז וּמִמְשָׁלָה, נִצַּח, גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה,
תְּהַלֵּה וְתִפְאָרֶת, קְדֻשָּׁה וּמְלָכוּת, בְּרָכוֹת וְהוֹדָאוֹת
לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ וּמְעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה
אֵל.

אלמים, והמפענח נעלמים, ולך לברך אנחנו
מודים.

ואלו פינו מלא שירה כים, ולשוננו רנה כהמון
גליו, ושפתותינו שבח כמרחבי רקיע, ועינינו
מאירות כשמש וכירח, וידינו פרושות כנשרי
שמים, ורגלינו קלות כאילות. אין אנו מספיקים,
להודות לך יי אלהינו, ולברך את שמך מלכנו,
על אחת מאלף אלפי אלפים ורוב רבי רבבות
פעמים, הטובות, נסים ונפלאות, שעשית עמנו
ועם אבותינו, מלפנים. ממצרים גאלתנו יי
אלהינו, מבית עבדים פדיתנו, ברעב זנתנו,
ובשבוע כלכלתנו, מחרב הצלתנו, מדבר
מלטתנו, ומחלים רעים ורבים דליתנו: עד הנה
עזרנו רחמיך, ולא עזבונו חסדיך, על פן אברים
שפלגת בנו, ורוח ונשמה שנפחת באפינו, ולשון
אשר שמת בפינו, הן הם יודו ויברכו וישבחו
ויפארו וישוררו את שמך מלכנו תמיד. כי
כל-פה לך יודה, וכל-לשון לך תשבח, וכל-עין
לך תצפה, וכל-ברך לך תכרע, וכל-קומה לפניך
תשתחוה. והלבבות יראוך, וכל-קרוב וכליות
יזמרו לשמך. כדבר שנאמר: 'כל עצמותי

'ובזרע נטויה', זו החרב, כמו שנאמר: 'וחרבו
שלופה בידו, נטויה על ירושלים'.

'ובמרא גדל', זו גלוי שכונה, כמו שנאמר: 'או
הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי מקרב גוי במסת
באתת ובמופתים ובמלחמה וביד חזקה ובזרוע
נטויה, ובמוראים גדלים, ככל אשר עשה לכם יי
אלהיכם במצרים לעיניך'.

'ובאתות', זה המטה, כמו שנאמר: 'ואת המטה
הזה תקח בידך אשר תעשה בו את-האת'.

'ובמפתים', זה הדם. כמו שנאמר: 'ונתתי
מופתים בשמים ובארץ',

Bij het uitspreken van het eerste en het tweede woord en bij de laatste
twee woorden neemt men met de vinger een druppel uit de beker wijn
en spat die weg.

'דם, ואש, ותימרות עשן'.

דבר אחר, 'ביד חזקה' שתיים, 'ובזרע נטויה'
שתיים, 'ובמרא גדל' שתיים, 'ובאתות' שתיים,
'ובמפתים' שתיים. אלו עשר מכות שהביא
הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים, ואלו הן:

Bij het uitspreken van elk der volgende woorden neemt men met de
vinger een druppel uit de beker wijn en spat die weg; zo ook bij de
daaropvolgende drie kentekenen, samengesteld uit de eerste letters der
tien Hebreeuwse woorden.

למִכָּה מַלְכִים גְּדֹלִים,
וַיִּהְיֶה מַלְכִים אֲדִירִים,
לְסִיחוֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי,
וּלְעֹג מֶלֶךְ הַבְּשָׁן,
וְנָתַן אֶרֶץ לְנַחֲלָה,
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדָיו,
שֶׁבַשְׁפָּלְנוּ זָכַר לָנוּ,
וַיִּפְרָקֵנוּ מִצָּרֵינוּ,
נֹתֵן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר,
הוֹדוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם,

כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ.

נִשְׁמַת כָּל-חַי תִּבְרַךְ אֶת שְׁמֶךָ יי אֱלֹהֵינוּ, וְרוּחַ
כָּל בָּשָׂר תִּפְאָר וּתְרוּמָה זְכוּרָה מִלְּפָנֶיךָ תָּמִיד, מִן
הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם אֶתְּהַלְּלֵךְ אֵין לָנוּ
מֶלֶךְ גּוֹאֵל וּמוֹשִׁיעַ, פּוֹדֶה וּמַצִּיל, וְעוֹנֶה וּמְרַחֵם,
בְּכָל-עֵת צָרָה וְצוּקָה. אֵין לָנוּ מֶלֶךְ עוֹזֵר וְסוֹמֵךְ
אֶלָּא אֶתְּהַלְּלֵךְ. אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹנִים וְהָאַחֲרוֹנִים, אֱלֹהֵי
כָּל-בְּרִיּוֹת, אֲדוֹן כָּל תּוֹלְדוֹת, הַמְהַלְּלֵךְ
בְּכָל-הַתְּשׁוּבָחוֹת, הַמְנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו
בְּרַחֲמִים. וַיִּי עַר לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן, הַמְעוֹרֵר
יְשָׁנִים וְהַמְקִיץ נֹרְדָמִים, מְחַיֶּה מֵתִים, וְרוֹפֵא
חוֹלִים, פּוֹקֵחַ עוֹרִים, וְזוֹקֵף כְּפוּפִים, הַמְשִׁיחַ

דָּם. צְפָרְדַּע. כְּנָיִם. עָרוֹב. דָּבָר. שְׁחִין. בָּרָד.
אַרְבֶּה. חֶשֶׂךְ. מַכַּת בְּכוֹרוֹת.

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סְמָנִים,
דְּצִ"ךְ עַד"ש בְּאֶח"ב.

רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: מִנִּין אֶתְּהַלְּלֵךְ שְׁלֵקוֹ
הַמְצָרִים בְּמִצְרַיִם עֶשֶׂר מִכּוֹת, וְעַל הַיָּם לָקוּ
חֲמִשִּׁים מִכּוֹת. בְּמִצְרַיִם מָהוּ אוֹמֵר: 'וַיֹּאמְרוּ
הַחֶרְטָמִם אֵל פְּרַעֲהָ, אֶצְבַּע אֱלֹהִים הִיא'. וְעַל הַיָּם
מָה-הוּא אוֹמֵר: 'וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת-הַיָּד הַגְּדֹלָה
אֲשֶׁר עָשָׂה יי בְּמִצְרַיִם, וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת יי וַיֹּאמְרוּ
בְּיַי וּבַמִּשֶׁה עֲבָדָיו'. כִּמְהָ לָקוּ בְּאֶצְבַּע, עֶשֶׂר מִכּוֹת
אָמֹר מַעֲתָה בְּמִצְרַיִם לָקוּ עֶשֶׂר מִכּוֹת, וְעַל הַיָּם
לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת.

רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: מִנִּין שְׁכַל-מִכָּה וּמִכָּה
שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמְצָרִים בְּמִצְרַיִם,
הֵיטָה שֶׁל אַרְבַּע מִכּוֹת, שְׁנֵאמַר: 'יִשְׁלַח-בָּם חֲרוֹן
אָפוֹ, עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה מִשְׁלַחַת מְלֹאכֵי רָעִים'.
'עֲבָרָה' אַחַת, 'זַעַם' שְׁתֵּים, 'צָרָה' שְׁלֹשׁ, 'מִשְׁלַחַת
מְלֹאכֵי רָעִים' אַרְבַּע. אָמֹר מַעֲתָה, בְּמִצְרַיִם לָקוּ
אַרְבָּעִים מִכּוֹת, וְעַל הַיָּם לָקוּ מֵאַתֵּים מִכּוֹת.

וַיָּאָר לָנוּ, אֶסְרוּ חַג בְּעֵבְתֵימָם עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ.
אֵלַי אַתָּה וְאוֹדֶךָ, אֱלֹהֵי אֲרוֹמְמֶךָ. הוֹדוּ לַיְי כִּי
טוֹב, כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ. הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב, כִּי
לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.

הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב,
הוֹדוּ לְאֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים,
הוֹדוּ לְאֲדֹנֵי הָאֲדָנִים,
לְעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת גְּדֹלוֹת לְבָדוֹ,
לְעֲשֵׂה הַשְּׂמִים בְּתִבּוּנָה,
לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם,
לְעֲשֵׂה אוֹרִים גְּדֹלִים,
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמַמְשֶׁלֶת בַּיּוֹם,
אֶת הַיָּרֵחַ וְכוֹכָבִים לְמַמְשֶׁלוֹת
בַּלַּיְלָה,
לְמַכָּה מִצְרַיִם בְּבִכּוֹרֵיהֶם,
וַיּוֹצֵא יִשְׂרָאֵל מִתּוֹכָם,
בְּיַד חֲזָקָה וּבְזִרְוֹעַ נְטוּיָה,
לְגִזְרֵי סוּף לְגִזְרִים,
וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ,
וַנִּעַר פְּרַעַה וַחִילוֹ בַּיָּם סוּף,
לְמוֹלִיד עַמּוֹ בַּמִּדְבָּר,
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ.

רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: מִנִּין שְׁכַל-מְכָה וּמְכָה,
שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם,
הֵיטָה שֶׁל חֶמֶשׁ מְכוֹת, שֶׁנֶּאֱמַר: 'יִשְׁלַח בָּם חֲרוֹן
אָפוֹ, עֲבָרָה וְזַעַם וְצָרָה מְשַׁלַּח מְלֹאכֵי רָעִים'.
'חֲרוֹן אָפוֹ' אַחַת, 'עֲבָרָה' שְׁתֵּים 'זַעַם' שְׁלֹשׁ,
'צָרָה' אַרְבַּע, 'מְשַׁלַּח מְלֹאכֵי רָעִים' חֶמֶשׁ. אָמַר
מַעֲתָה, בְּמִצְרַיִם לָקוּ חֲמִשִּׁים מְכוֹת, וְעַל הַיָּם לָקוּ
חֲמִשִּׁים וּמֵאֲתַיִם מְכוֹת.

כַּמָּה מַעֲלוֹת טוֹבוֹת לְמָקוֹם עֲלֵינוּ.

אֵלּוֹ הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם, וְלֹא עָשָׂה בָהֶם
שְׁפָטִים, דִּינּוּ.
אֵלּוֹ עָשָׂה בָהֶם שְׁפָטִים, וְלֹא עָשָׂה
בְּאֱלֹהֵיהֶם, דִּינּוּ.
אֵלּוֹ עָשָׂה בְּאֱלֹהֵיהֶם, וְלֹא הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם, דִּינּוּ.
אֵלּוֹ הָרַג בְּכוֹרֵיהֶם, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם, דִּינּוּ.
אֵלּוֹ נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם, וְלֹא קָרַע לָנוּ
אֶת-הַיָּם, דִּינּוּ.
אֵלּוֹ קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם, וְלֹא הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ
בְּחֶרְבָּה, דִּינּוּ.
אֵלּוֹ הֶעֱבִירָנוּ בְּתוֹכוֹ בְּחֶרְבָּה, וְלֹא שָׁקַע
צַרְיָנוּ בְּתוֹכוֹ, דִּינּוּ.

יְיָ כִּי אָמַלְתָּ. דָּחָה דְחִיתָנִי לְנֶפֶל, וַיִּי עֲזָרְנִי. עָזִי
וְזַמְרַת יְהוָה, וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. קוֹל רִנָּה וּישׁוּעָה
בְּאֵהֲלֵי צְדִיקִים, יָמִין יְיָ עָשָׂה חַיִּל. יָמִין יְיָ רוּמְמָה,
יָמִין יְיָ עָשָׂה חַיִּל. לֹא אָמוּת כִּי אֶחְיֶה, וְאֶסְפָּר
מַעֲשֵׂי יְהוָה. יִסֹּר יִסְרֹנֵי יְהוָה, וְלַמּוֹת לֹא נִתְּנָנִי. פִּתְחוּ
לִי שַׁעֲרֵי צְדָק, אֲבֹא בָם אוֹדֶה יְהוָה. זֶה הַשַּׁעַר לִי,
צְדִיקִים יָבֹאוּ בּוֹ.

אוֹדֶה כִּי עֲנִיתָנִי, וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. אוֹדֶה כִּי
עֲנִיתָנִי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה. אֲבָן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים,
הִיְתָה לְרֹאשׁ פְּנֵה. אֲבָן מְאֹסוֹ הַבּוֹנִים, הִיְתָה
לְרֹאשׁ פְּנֵה. מֵאֵת יְיָ הִיְתָה זֹאת, הִיא נִפְלְאוֹת
בְּעֵינֵינוּ: מֵאֵת יְיָ הִיְתָה זֹאת, הִיא נִפְלְאוֹת בְּעֵינֵינוּ.
זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יְיָ, נִגִּילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ. זֶה הַיּוֹם
עָשָׂה יְיָ נִגִּילָה וְנִשְׂמְחָה בּוֹ.

אָנָּה יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא.

אָנָּה יְיָ הוֹשִׁיעָה נָּא.

אָנָּה יְיָ הַצְּלִיחָה נָּא.

אָנָּה יְיָ הַצְּלִיחָה נָּא.

בְּרוּךְ הוּא בְּשֵׁם יְיָ, בְּרִכּוֹנְכֶם מִבֵּית יְיָ. אֵל יְיָ

אֵלֹהֵי שָׁקֶע צָרֵינוּ בְּתוֹכוֹ, וְלֹא סָפַק צָרָכֵנוּ
בְּמִדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה,

דִּינּוּ.

אֵלֹהֵי סָפַק צָרָכֵנוּ בְּמִדְבַּר אַרְבָּעִים שָׁנָה, וְלֹא
הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּזֶן,

דִּינּוּ.

אֵלֹהֵי הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמֶּזֶן, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת
הַשֶּׁבֶת,

דִּינּוּ.

אֵלֹהֵי נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת, וְלֹא קָרַבְנוּ לְפָנֶי
הַר סִינַי,

דִּינּוּ.

אֵלֹהֵי קָרַבְנוּ לְפָנֶי הַר סִינַי, וְלֹא נָתַן לָנוּ אֶת
הַתּוֹרָה,

דִּינּוּ.

אֵלֹהֵי נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה, וְלֹא הִכְנִיסָנוּ
לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,

דִּינּוּ.

אֵלֹהֵי הִכְנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, וְלֹא בָנָה לָנוּ
אֶת־בַּיִת הַמִּקְדָּשׁ,

דִּינּוּ.

עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה טוֹבָה כְּפוּלָה וּמְכַפְּלָת
לְמָקוֹם עָלֵינוּ,

הוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם,

עָשָׂה בָּהֶם שְׁפָטִים,

עָשָׂה בְּאַלְהֵיהֶם,

הִרְג בְּכוֹרֵיהֶם,

נָתַן לָנוּ אֶת מְמוֹנָם,

מָה אָשִׁיב לַיְי, כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי. כּוֹס יְשׁוּעוֹת
אֲשָׂא, וּבָשָׂם יְי אֶקְרָא. נִדְרֵי לַיְי אֲשַׁלֵּם, נִגְדָה־נָּא
לְכָל־עַמּוֹ. יִקָּר בְּעֵינַי יְי הַמּוֹתֵה לַחֲסִידָיו. אָנָּה יְי
כִּי אָנִי עֲבַדְךָ, אָנִי עֲבַדְךָ בֶּן אֲמֹתְךָ, פִּתְחַת
לְמוֹסְרֵי. לָךְ אֲזַבַּח זֶבַח תּוֹדָה וּבָשָׂם יְי אֶקְרָא.
נִדְרֵי לַיְי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה־נָּא לְכָל־עַמּוֹ. בְּחֲצֵרוֹת בַּיִת
יְי, בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַיִם, הִלְלוּיָהּ.

הִלְלוּ אֶת יְי, כָּל־גּוֹיִם, שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים. כִּי
גָבַר עָלֵינוּ חֲסֵדוֹ, וְאַמֶּת יְי לְעוֹלָם, הִלְלוּיָהּ:

הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב,	כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.
יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל,	כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.
יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֱהֲרֹן,	כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.
יֹאמְרוּ נָא יְרֵאֵי יְי,	כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ.

מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְהוָה, עֲנֵנִי בְמִרְחֹב יָהּ. יְי לִי לֹא
אִירָא, מַה יַּעֲשֶׂה לִי אָדָם. יְי לִי בְּעֵזְרִי, וְאָנִי אֶרְאֶה
בְּשִׁנְאֵי. טוֹב לַחֲסוֹת בַּיְי, מִבְּטַח בְּאָדָם. טוֹב
לַחֲסוֹת בַּיְי מִבְּטַח בַּנְּדִיבִים. כָּל גּוֹיִם סִבְבוּנִי
בְּשֵׁם יְי כִּי אֲמִילָם. סִבּוּנִי גַם סִבְבוּנִי בְּשֵׁם יְי כִּי
אֲמִילָם. סִבּוּנִי כְּדַבְרֵים דַּעְכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים, בְּשֵׁם

קָרַע לָנוּ אֶת הַיָּם,
הַעֲבִירָנוּ בְּתוֹכּוֹ בַּחֲרָבָה,
שָׁקַע צָרֵינוּ בְּתוֹכּוֹ,
סִפַּק צָרְכָנוּ בַּמַּדְבָּר אַרְבַּעַם שָׁנָה,
הֶאֱכִילָנוּ אֶת הַמָּז, וְ
נָתַן לָנוּ אֶת הַשֶּׁבֶת,
קָרְבָנוּ לְפָנֵי הַר סִינַי,
נָתַן לָנוּ אֶת הַתּוֹרָה,
הַכְּנִיסָנוּ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל,
וּבָנָה לָנוּ בַיִת הַבְּחִירָה לְכַפֵּר עַל כָּל־עֲוֹנוֹתֵינוּ.

רַבֵּן גַּמְלִיאֵל הִיָּה אוֹמֵר: כָּל־מִי שֶׁלֹּא אָמַר
שְׁלֹשָׁה דְבָרִים אֵלּוּ בַּפֶּסֶח, לֹא יֵצֵא יְדֵי חוֹבָתוֹ,
וְאֵלּוּ הֵן.

פֶּסֶח מִצָּה וּמְרוֹר.

Bij dit gedeelte wordt niets getoond.

פֶּסֶח שֶׁהָיוּ אֲבוֹתֵינוּ אוֹכְלִין בְּזִמְן שְׁבִית
הַמִּקְדָּשׁ קָיָם, עַל שׁוּם־מָה, עַל שׁוּם שֶׁפֶסֶח
הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל בְּתֵי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם,
שֶׁנֶּאֱמַר: וְאִמְרַתֶּם זֶבַח פֶּסֶח הוּא לַיְי אֲשֶׁר פֶּסֶח

עַל בִּתְּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרִים, בְּנִגְפוֹ אֶת־מִצְרִים
וְאֶת בִּתְּיָנוּ הִצִּיל, וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ.

Men heft de schotel met Matsot omhoog, toont die aan hen welke aan
tafel zitten en zegt:

מִצָּה זֹאת שָׂאֲנוּ אוֹכְלִים עַל־שׁוֹם־מָה, עַל שׁוֹם
שֶׁלֹּא הִסְפִּיק בְּצֶקֶם שֶׁל אֲבוֹתֵינוּ לְהַחֲמִיץ, עַד
שֶׁנִּגְלָה עֲלֵיהֶם מֶלֶךְ מַלְכֵי הַמְּלָכִים הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ
הוּא וּגְאָלָם מִיַּד, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיֹּאפּוּ אֶת הַבֶּצֶק, אֲשֶׁר
הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם, עֲגַת מִצּוֹת, כִּי לֹא חֲמֵץ, כִּי
גָרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְמַהֵמָה, וְגַם צָדָה לֹא
עָשׂוּ לָהֶם.'

Men toont op dezelfde wijze de bittere kruiden en zegt:

מָרֹר זֶה שָׂאֲנוּ אוֹכְלִין, עַל־שׁוֹם־מָה עַל שׁוֹם
שֶׁמָּרְרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אֲבוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם,
שֶׁנֶּאֱמַר: 'וַיִּמְרְרוּ אֶת־חַיֵּיהֶם בַּעֲבֹדָה קָשָׁה, בַּחֲמֹר
וּבְלִבְנִים, וּבְכָל־עֲבֹדָה בְּשָׂדֵה, אֶת כָּל־עֲבֹדָתָם,
אֲשֶׁר עָבְדוּ בָהֶם בְּפָרֹךְ.'

בְּכָל־דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְהִרְאוֹת אֶת עֲצָמוֹ
כְּאִלּוּ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: 'וְהִגַּדְתָּ לְבְנֶךָ

יִשְׁמְעוּ, אֵף לָהֶם וְלֹא יִרְחוּזוּ. יָדִיהֶם וְלֹא יִמִּישׁוּן,
רַגְלֵיהֶם וְלֹא יִהְלְכוּ, לֹא יִהְיוּ בְּגֵרוֹנִים. כְּמוֹהֶם יִהְיוּ
עֹשִׂיהֶם, כָּל אֲשֶׁר בִּטַּח בָּהֶם. יִשְׂרָאֵל בִּטַּח בִּי,
עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא. בֵּית אַהֲרֹן בִּטַּחוֹ בִּי, עֲזָרָם
וּמִגְנָם הוּא. יִרְאֵי יִי בִּטַּחוֹ בִּי, עֲזָרָם וּמִגְנָם הוּא.

יִי זְכָרְנוּ יְבָרֶךְ, יְבָרֶךְ אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל, יְבָרֶךְ אֶת
בֵּית אַהֲרֹן. יְבָרֶךְ יִרְאֵי יִי, הַקְּטַנִּים עִם הַגְּדֹלִים.
יִסַּף יִי עֲלֵיכֶם, עֲלֵיכֶם וְעַל בְּנֵיכֶם. בְּרוּכִים אַתֶּם
לִי, עֹשֵׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ. הַשְׁמַיִם שְׁמַיִם לִי, וְהָאָרֶץ
נְתַן לְבְנֵי אָדָם. לֹא הִמַּתִּים יְהַלְלוּ־יָהּ, וְלֹא
כָל־יָרְדֵי דוּמָה. וְאִנְחָנוּ נְבָרֶךְ יָהּ, מֵעַתָּה וְעַד
עוֹלָם, הַלְלוּיָהּ.

אֶהְבֵּתִי כִּי יִשְׁמַע יִי, אֶת קוֹלֵי תַחֲנוּנָי. כִּי הִטָּה
אֲזִנוֹ לִי וּבִימֵי אֶקְרָא. אֶפְפוּנֵי חֲבִלֵי מוֹת, וּמִצְרֵי
שְׂאוֹל מִצְאוּנֵי צָרָה וַיִּגּוֹן אֶמְצָא. וּבִשְׁם יִי אֶקְרָא,
אֲנִי יִי מִלְטָה נַפְשִׁי. חֲנוּן יִי וְצַדִּיק, וְאֵלֵהֵינוּ
מִרַחֵם. שִׁמְרֵ פְתָאִים יִי דְלוֹתֵי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ. שׁוּבֵי
נַפְשִׁי לְמְנוּחֵיכִי, כִּי יִי גָמַל עָלַיכִי. כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי
מִמּוֹת אֶת עֵינַי מִן דַּמְעָה, אֶת רַגְלֵי מִדְּחִי. אֶת־הַלֶּךְ
לְפָנַי יִי, בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר, אֲנִי
עֲנִיתִי מְאֹד. אֲנִי אֶמְרָתִי בְּחַפְזִי כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב.

כְּדַבֵּר יְיָ. 'בְּרוּכִים אַתֶּם לִי עֲשֵׂה שְׁמִים וְאַרְצִי'. 'בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר
אֲשֶׁר יִבְטַח בֵּי וְהִיָּה יְיָ מִבְּטָחוֹ'. 'יְיָ עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן, יְיָ יִבְרַךְ אֶת
עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם'.

'כִּי הַשְּׂבִיעַ נֶפֶשׁ שִׁקְקָה וְנֶפֶשׁ רַעְבָּה מְלֵא טוֹב'. 'הוֹדוּ לִי כִי
טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ'. ['הוֹדוּ לִי כִי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ']. [[

Men heft de beker op en zegt:

כּוֹס יְשׁוּעוֹת אֲשָׂא, וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא.
סִבְרֵי מְרַנְּנִי! [לְחַיִּים!] men antwoordt
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן.

Men drinkt leunende.

Men schenkt de vierde beker wijn in en vervolgt aldus:

שִׁפְךָ חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּךָ וְעַל
מַמְלְכוֹת אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ. כִּי אָכַל אֶת-יַעֲקֹב
וְאֶת-נְוֵהוּ הַשָּׂמוֹ.

הַלֵּל Men vervolgt het Hallel:

לֹא לָנוּ יְיָ, לֹא לָנוּ, כִּי לְשִׁמְךָ תֵּן כְּבוֹד, עַל
חֲסֵדְךָ עַל אֲמַתְךָ. לָמָּה יֹאמְרוּ הַגּוֹיִם, אֵי-הֵנָּה
אֱלֹהֵיהֶם. וְאֵלֵהֵינוּ בְּשִׁמִּים כָּל אֲשֶׁר חָפֵץ עָשָׂה.
עֲצִבֵיהֶם כֶּסֶף וְזָהָב, מַעֲשֵׂה יְדֵי אָדָם. פֶּה לָהֶם וְלֹא
יִדְבְּרוּ, עֵינַיִם לָהֶם וְלֹא יִרְאוּ. אֲזַנַיִם לָהֶם וְלֹא

בִּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבֹר זֶה עָשָׂה יְיָ לִי בְּצִאתִי
מִמִּצְרַיִם'. שְׁלֵא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְּדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא, אֶלְא אֶף אוֹתָנוּ גָּאֵל, שְׁנֹאֲמַר: 'אוֹתָנוּ
הוֹצִיא מִשָּׁם', לְמַעַן הָבִיא אֹתָנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת
הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתֵּינוּ'.

Men bedekt de Matsot, heft de beker op, houdt die in de hand tot na de
eerstvolgende *Beracha*, namelijk tot "*Gaël Jisraël*", en zegt met luider
stem:

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חַיִּיבִים לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח,
לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדְרֵה, וּלְקַלֵּס, לְמִי שֶׁעָשָׂה
לְאַבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל-הַנְּסִים הָאֵלֶּה. הוֹצִיאָנוּ
מֵעֲבָדוֹת לְחֵרוֹת, וּמִשְׁעַבְדֵי לְגֹאֲלָהּ וּמִיָּגוֹן
לְשִׁמְחָה, וּמֵאֲכָל לִיּוֹם טוֹב, וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל,
וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ.

הַלְלוּיָהּ, הַלְלוּ עַבְדֵי יְיָ, הַלְלוּ אֶת שֵׁם יְיָ. יְהִי שֵׁם
יְיָ מְבָרָךְ, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם. מִמִּזְרַח שֶׁשָּׁמֶשׁ עֹד
מְבוֹאוֹ, מְהַלֵּל שֵׁם יְיָ. רֵם עַל כָּל-גּוֹיִם יְיָ, עַל
הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ. מִי כִּי אֱלֹהֵינוּ, הַמְּגַבִּיהִי לְשַׁבַּת.
הַמְּשִׁפִּילִי לְרֵאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבְאַרְצִי. מְקִימִי מֵעַפָּר
דָּל, מֵאֲשַׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן. לְהוֹשִׁיבִי עִם נְדִיבִים,
עִם נְדִיבֵי עַמּוֹ. מוֹשִׁיבִי עֵקֶרֶת הַבַּיִת, אִם הַבָּנִים
שְׂמַחָה, הַלְלוּיָהּ.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם, בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לֵעָז.
הֵיטָה יְהוּדָה לְקֹדֶשׁוֹ, יִשְׂרָאֵל מִמְשָׁלוֹתָיו. הֵיטָה
רָאָה וַיִּנָּס, הֵי־רֵדָן יֹסֵב לְאַחֹר. הַהָרִים רָקְדוּ
כְּאֵילִים, גְּבַעוֹת כְּבְנֵי־צֹאן. מֵה־לֶּךְ הֵיטָה כִּי תִנוּס,
הֵי־רֵדָן תֹּסֵב לְאַחֹר. הַהָרִים תִּרְקְדוּ כְּאֵילִים,
גְּבַעוֹת כְּבְנֵי־צֹאן. מִלְפָּנַי אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ, מִלְפָּנַי
אֱלֹהֵי יַעֲקֹב. הַהִפְכִי הַצּוּר אֲגַם־מַיִם, חֲלַמֵּישׁ
לְמַעֲיָנו־מַיִם.

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר גָּאֲלָנוּ
וְגָאֵל אֶת אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם, וְהִגִּיעָנוּ הַלֵּילָה הַזֶּה
לְאֶכְל־בּוֹ מִצֶּה וּמְרוֹר. כֵּן יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ, הִגִּיעָנוּ לְמוֹעֲדִים וְלְרִגְלִים אַחֲרִים,
הַבָּאִים לְקִרְאָתָנוּ לְשִׁלוֹם, שְׂמֵחִים בְּכַנֵּיץ עֵירָךְ
וְשֵׁשִׁים בַּעֲבוּדְתְךָ, וְנֹאכֵל שֵׁם מִן הַזְּבָחִים וּמִן
הַפְּסָחִים, אֲשֶׁר יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבֵּחַךְ לְרִצּוֹן,
וְנוֹדָה לְךָ שִׁיר חֲדָשׁ עַל גְּאֻלְתָּנוּ וְעַל פְּדוּת
נַפְשָׁנוּ. בְּרוּךְ אַתָּה יי, גָּאֵל יִשְׂרָאֵל.

Men drinkt leunende op de linker arm

Bij een maaltijd voor Chatan en Kala:

הַרְחֵמֵן הוּא יְבָרֵךְ אֶת הַחֲתָן וְאֶת הַכֻּלָּה בְּבָנִים זְכָרִים לְעַבּוּדָתוֹ
יְתִבְרַךְ.

הַרְחֵמֵן הוּא יְבָרֵךְ [אֶת (מוֹרֵי אָבִי וְאֶת מֵרַת אִמִּי וְאֶת
אִשְׁתִּי וְאֶת)] [כֹּל־אֶחָד וְאֶחָד מִמֶּנּוּ] בְּשֵׁמוֹ הַגְּדוֹל כְּמוֹ
שֶׁנִּתְבָּרַכוּ אֲבוֹתֵינוּ, אֲבָרְהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב, בְּכֹל, מְכֹל, כָּל, כֵּן
יְבָרֵךְ אוֹתָנוּ יַחַד בְּרִכָּה שְׁלֵמָה וְכֵן יְהִי רִצּוֹן וְנֹאמַר אִמֵּן.
הַרְחֵמֵן הוּא יִפְרוֹשׁ עָלֵינוּ סִכַּת שְׁלוֹמוֹ.
הַרְחֵמֵן הוּא יִטַע תּוֹרָתוֹ וְאֶהְבְּתוֹ בְּלִבְנוּ לְבִלְתִּי נַחֲטָא.
הַרְחֵמֵן הוּא יִמְלֵא מִשְׁאֲלוֹת לִבְנוּ לְטוֹבָה וְלְבִרְכָה.
[הַרְחֵמֵן הוּא יְבָרֵךְ אֶת מְדִינַת יִשְׂרָאֵל וְכֹל־הָעוֹסְקִים בָּהּ
בְּאַמוּנָה].

Op Sjabbat:

הַרְחֵמֵן הוּא יִנְחִילָנוּ עוֹלָם שְׁפָלוֹ טוֹב [שֶׁבֶת] וּמְנוּחָה לְחַיֵּי
הָעוֹלָמִים.

Niet op de middendagen:

הַרְחֵמֵן הוּא יִגִּיעָנוּ לְמוֹעֲדִים וְלְרִגְלִים אַחֲרִים, הַבָּאִים
לְקִרְאָתָנוּ לְשִׁלוֹם.

הַרְחֵמֵן הוּא יַחֲיֵינוּ וַיִּזְכְּנוּ וַיִּקְרַבְנוּ לִיְמֹת הַמְּשִׁיחַ וְלְכַנֵּיץ בֵּית
הַמִּקְדָּשׁ וְלַחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא. 'מִגְדוֹל יְשׁוּעוֹת מִלְּפָנֶיךָ, וְעֲשֵׂה חֶסֶד
לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹר וּלְדוֹר עַד עוֹלָם.' 'כְּפִירִים רָשׁוּ וְרַעֲבוּ וְדוֹרְשֵׁי
יי לֹא יַחֲסְרוּ כֹל־טוֹב.' 'נַעַר הֵיטִי גַם זְקַנְתִּי וְלֹא רָאִיתִי צָדִיק
נִעְזֵב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לֶחֶם. כֹּל־הַיּוֹם חוֹנֵן וּמְלוֹה וְזָרְעוֹ לְבִרְכָה.'

מֵה שְׂאֲכָלָנוּ יִהְיֶה לְשִׁבְעָה, וּמֵה שְׁשִׁיתֵנוּ יִהְיֶה לְרִפּוּאָה, וּמֵה
שֶׁהוֹתֵרֵנוּ יִהְיֶה לְבִרְכָה, כְּדַכְתִּיב: 'וַיִּתֵּן לְפָנֵיהֶם וַיֹּאכְלוּ וַיּוֹתִירוּ

הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח עַל כְּבוֹדוֹ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁתַּבַּח בְּנוֹ לְדוֹר דּוֹרִים.
הַרְחַמֵּן הוּא קָרַן לַעֲמוֹ יְרִים.
הַרְחַמֵּן הוּא יִתְפָּאֵר בְּנוֹ לְנֹצֵחַ נֹצְחִים.
הַרְחַמֵּן הוּא יִפְרֹנְסֵנוּ בְּכָבוֹד וְלֹא בְּבוּזִי, בְּהִתֵּר וְלֹא בְּאֶסוּר,
בְּנִחַת וְלֹא בְּצַעַר, בְּרוּחַ וְלֹא בְּצַמְצוּם.
הַרְחַמֵּן הוּא יִתֵּן שְׁלוֹם בֵּינֵינוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁלַח בְּרָכָה וְהַצְלָחָה בְּכָל־מַעֲשֵׂה יְדֵינוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יַצְלִיחַ אֶת דְּרַכְנוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִשְׁבֹּר עוֹלֵי הַגּוֹיִם מִהֵרָה מֵעַל צוּאֲרָנוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יוֹלִיכֵנוּ מִהֵרָה קוֹמְמִיּוֹת לְאֲרָצְנוּ.
הַרְחַמֵּן הוּא יִרְפָּאֵנוּ וְרְפוּאָה שְׁלֵמָה רְפוּאֵת הַנַּפֵּשׁ וְרְפוּאֵת הַגּוּף.
הַרְחַמֵּן הוּא יִפְתַּח לָנוּ אֶת יְדוֹ הַרְחִבָּה.

Dankzegging door een gast:

הַרְחַמֵּן הוּא יִבְרַךְ אֶת הַשְּׁלַחֵן הַזֶּה שְׂאֲכַלְנוּ עִלּוֹ, וְיִסְדֵּר בּוֹ
כָּל־מַעֲדָנֵי עוֹלָם, וְיִהְיֶה כְּשִׁלְחָנוּ שֶׁל אַבְרָהָם אֲבִינוּ, כָּל־רַעֲב
מִמֶּנּוּ יֵאָכֵל, וְכָל־צִמָּא מִמֶּנּוּ יִשְׁתֶּה.

הַרְחַמֵּן bij vrouw des huizes
את בעלת הבית הזוה, ובעלת
הסעודה הזאת, היא ובניה
וכל־אשר לה, בבנים שיחיו [שלא
ימותו], ובנכסים שירבו [שלא
יתמו], לא תבוש בעולם הזה, ולא
תכלם לעולם הבא, ויהיו נכסיה
מצלחים וקרובים לעיר, ולא
ישלוט שטן במעשי ידיה, ואל
יזדקק לפניה שום דבר חטא
והרהור עון, מעתה ועד עולם.

הַרְחַמֵּן bij heer des huizes
את בעל הבית הזוה, ובעל הסעודה
הזאת, הוא ובניו ואשתו וכל־אשר
לו, בבנים שיחיו [שלא ימותו],
ובנכסים שירבו [שלא יתמו], לא
יבוש בעולם הזה, ולא יכלם
לעולם הבא, ויהיו נכסיו מצלחים
וקרובים לעיר, ולא ישלוט שטן
במעשי ידיו, ואל יזדקק לפניו
שום דבר חטא והרהור עון, מעתה
ועד עולם.

הַחֲצֵה Men wast de handen en zegt de volgende zegenspreuk:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם.

מוֹצֵיא מִצָּה Men neemt de Matsot zoals die op de schotel liggen (de
halve tussen de beide gehelen) en zegt:

[כְּאָמוֹר:] פּוֹתַח אֶת יַדְךָ, וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל־חַי רְצוּן.
בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַמּוֹצִיא לַחֵם
מִן הָאָרֶץ.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה.

Vervolgens breekt men van de bovenste en van de in het midden
liggende Matsa van ieder een stuk af, minstens ter grootte van een olijf
(plm. 30 gram), geeft ook aan ieder der aanzittenden dezelfde
hoeveelheid, doopt het in het zout en eet beide stukken tezamen,
leunende op de linker arm.

מְרוֹר Daarna neemt men voor zich en geeft aan elk der aanzittenden de hoeveelheid van een olijf bittere kruiden, doopt het in Charoset en zegt:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ
בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מְרוֹר.**

Men eet het zonder op de linker arm te leunen.

כוּרֵךְ Men neemt voor zich en geeft aan elk der aanzittenden, een stuk van de derde Matsa, omwikkelt het met de bittere kruiden, doopt dit in Charoset en eet het tezamen, leunende op de linker arm, na vooraf te hebben gezegd:

**זָכַר לְמִקְדָּשׁ, כְּהִלֵּל הַזִּקְזָן, דָּאָמַר: 'עַל מִצְוֹת
וּמְרוֹרִים יֵאָכְלֵהוּ'.**

שְׁלַחַן עוֹרֵךְ Men brengt de spijzen op en eet naar welgevallen.

=====

צְפוּן Nadat men de maaltijd gehouden heeft, neemt de heer des Huizes de halve Matsa, die hij vroeger liet wegleggen, geeft daarvan aan ieder een stuk, minstens ter grote van een olijf, hetwelk men leunende eet ter *Afikomen* (nagerecht).⁴

בְּרַךְ Daarna schenkt men de derde beker in, zegt vooraf de gebruikelijke psalmen of gezangen:

[מזמור שיר ליום השבת op Sjabbat]

בצאת ישראל, אין כאלהינו, תהלת,

wast de handen en zegt vervolgens de dankzegging na de maaltijd aldus:

4. Men zij indachtig, dat men na het gebruik daarvan niets meer mag eten of (behalve de twee voorgeschreven glazen wijn) andere drank dan water gebruiken tot de volgende morgen; zodat deze Afikomen als het slot van onze maaltijd moet worden aangemerkt.

הַשַּׁבָּת הַגְּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ הַזֶּה. כִּי יוֹם [זֶה] גְּדוֹל וְקְדוֹשׁ הוּא
מִלְּפָנֶיךָ, נִשְׁבּוֹת בּוֹ וְנִנּוּחַ בּוֹ כְּמִצְוֹת חֻקֵי רְצוֹנְךָ, וְאֵל תְּהִי צָרָה
וַיִּגּוֹן בְּיוֹם מְנוּחָתָנוּ, וְהֵרָאָנוּ בְּנַחֲמַת צִיּוֹן, בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, כִּי
אַתָּה הוּא בַּעַל הַנַּחֲמוֹת.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וַיָּבֵא, יִגִּיעַ, יִרְאֶה, וַיִּרְצֶה,
יִשְׁמַע, יִפְקֹד, וַיִּזְכֹּר זְכוּרֹנָנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, זְכוּרוֹן יְרוּשָׁלַיִם
עִירְךָ, וְזִכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עַבְדְּךָ, וְזִכְרוֹן כָּל־עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
לְפָנֶיךָ, לְפִלִּיטָה, לְטוֹבָה, לְחֵן לְחֶסֶד וּלְרַחֲמִים, בְּיוֹם

חַג הַמִּצְוֹת הַזֶּה, בְּיוֹם (op de 4 Feestdagen) מְקָרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה,

לְרַחֵם בּוֹ עַלְיָנוּ וְלְהוֹשִׁיעֵנוּ. זְכַרְנוּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה, וּפְקַדְנוּ
בּוֹ לְבִרְכָה, וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים, בְּדַבַּר יְשׁוּעָה וּרַחֲמִים,
חֹסֵם וְחַנּוּן, וְחַמוּל וְרַחֵם עַלְיָנוּ וְהוֹשִׁיעֵנוּ, כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי
אֵל מֶלֶךְ חַנוּן וְרַחוּם אַתָּה.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, בּוֹנֵה בְּרַחֲמֵי יְרוּשָׁלַיִם. אָמֵן.

Als men op Sjabbat vergeten heeft רְצָה te zeggen en men herinnert zich dit voor onderstaande Beracha, dan zegt men hier:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁנִּתְּן שְׁבֻתוֹת לְמַנוּחָה לְעַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה לְאוֹת
וּלְבְרִית. בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, מִקְדָּשׁ הַשֵּׁבֶת.

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, לַעֲד, הָאֵל, אֲבִינוּ, מִלְּכָנוּ,
אֲדִירָנוּ, בּוֹרְאָנוּ, גּוֹאֲלָנוּ, קְדוֹשָׁנוּ קְדוֹשׁ יַעֲקֹב, רוֹעֵנוּ רוֹעֵה
יִשְׂרָאֵל, הַמְּלַךְ הַטוֹב וְהַמְּטִיב לְכָל, שֶׁבְכָל־יוֹם יוֹם הוּא הַטִּיב
לָנוּ, הוּא מְטִיב לָנוּ, הוּא יִטִּיב לָנוּ, הוּא גִמְלָנוּ, הוּא גּוֹמְלָנוּ,
הוּא יְגַמְלָנוּ לַעֲד, חֵן, וְחֶסֶד, וּרַחֲמִים, וְרוּחַ, וְהַצְּלָה, וְכָל־טוֹב,
וּמְכָל־טוֹב אֵל יַחֲסְרָנוּ תָּמִיד.

בְּרַכַּת הַמְּזוֹן

Op Sjabbat en Jom Tob zegt men allereerst:

'תְּהִלַּת יי יְדַבֵּר פִּי, וַיְבָרֵךְ כָּל-בֶּשֶׂר שֵׁם קִדְשׁוֹ לְעוֹלָם וָעֶד.
'וְאִנְחֵנוּ נִבְרַךְ יְהוָה, מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם, הַלְלוּיָהּ'. [וַיְדַבֵּר אֵלֵינוּ זֶה
הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יי]. 'אֲבָרְכָה אֶת יי בְּכָל-עֵת, תָּמִיד תִּהְיֶה
בְּפִי'. 'סוּף דָּבָר הַכֹּל נִשְׁמַע, אֶת הָאֱלֹהִים יֵרָא וְאֶת מִצְוֹתָיו
שָׁמֹר, כִּי זֶה כָּל-הָאָדָם'.
[וַיְדַבֵּר אֵלֵינוּ זֶה הַשְּׁלַחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יי].
[כָּל הַנְּשֻׁמָּה תִּהְיֶה יְהוָה הַלְלוּיָהּ].

Hij, die voorgaat zegt (indien minstens 3 mannen aanzitten):

בְּרִשׁוֹת שָׁמַיִם (וּבְרִשׁוֹת). וּבְרִשׁוֹת כָּל-הַמַּסְבִּין, נִבְרַךְ
אֱלֹהֵינוּ (indien 10 mannen aanwezig zijn) שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ.

De aanzittenden antwoorden:

בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ (indien 10 mannen aanwezig zijn) שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ
וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל [וְהַקְּדוֹשׁ] חַיֵּינוּ.

Hij, die voorgaat zegt:

בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ (indien 10 mannen aanwezig zijn) שְׂאֲכָלְנוּ מִשְׁלוֹ
וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל [וְהַקְּדוֹשׁ] חַיֵּינוּ.
בְּרוּךְ הוּא וּבְרוּךְ שְׁמוֹ וּבְרוּךְ זְכוֹרוֹ לְעוֹלָמֵי עֶד.

בְּרוּךְ אַתָּה יי, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, הַזֵּנְנוּ וְלֹא מִמַּעַשְׂיֵינוּ,
הַמְּפָרְסְנוּ וְלֹא מִצְדָּקוֹתֵינוּ, הַמַּעֲדִיף טוֹבוֹ עָלֵינוּ, הַזֵּן אוֹתָנוּ
וְאֶת הָעוֹלָם כֹּל, בְּטוֹבוֹ, בְּחֵן, בְּחֶסֶד, בְּרוּחַ וּבְרַחֲמִים, 'נוֹתֵן
לֶחֶם לְכָל-בֶּשֶׂר כִּי לְעוֹלָם חֶסֶד'. וּבְטוֹבוֹ הַגָּדוֹל תָּמִיד לֹא חֶסֶר
לָנוּ, וְאֵל יַחְסֹר לָנוּ מְזוֹן תָּמִיד לְעוֹלָם וָעֶד, כִּי הוּא זֵן וּמְפָרְס
לְכָל, וְשִׁלְחָנוּ עֲרוּךְ לְכָל וְהַתְקִין מַחִיָּה וּמְזוֹן לְכָל-בְּרִיּוֹתָיו אֲשֶׁר
בָּרָא, בְּרַחֲמָיו וּבְרוּב חֶסְדָּיו, כְּאָמֹר: 'פּוֹתַח אֶת יָדְךָ, וּמִשְׁבִּיעַ
לְכָל-חַי רִצּוֹן'. בְּרוּךְ אַתָּה יי, הַזֵּן אֶת הַכֹּל.

נִוְדָה לָךְ יי אֱלֹהֵינוּ, עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ לְאֲבוֹתֵינוּ אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה
וְרַחֲבָה, בְּרִית וְתוֹרָה, חַיִּים וּמְזוֹן, עַל שֶׁהוֹצַאתָנוּ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם,
וּפְדִיתָנוּ מִבֵּית עַבְדִּים, וְעַל בְּרִיתְךָ שֶׁחֲתַמְתָּ בְּבִשְׂרָנוּ, וְעַל חֻקֵּי
רִצּוֹנְךָ שֶׁהוֹדַעְתָּנוּ, וְעַל חַיִּים וּמְזוֹן שֶׁאַתָּה זֵן וּמְפָרְס אוֹתָנוּ.

וְעַל הַכֹּל, יי אֱלֹהֵינוּ, אָנוּ מוֹדִים לָךְ, וּמְבָרְכִים אֶת שְׁמֶךָ,
כְּאָמֹר: 'וְאֲכַלְתָּ וְשִׂבַעְתָּ, וּבְרַכַּת אֶת יי אֱלֹהֶיךָ עַל הָאֶרֶץ הַטֹּבָה
אֲשֶׁר נָתַן לָךְ'. בְּרוּךְ אַתָּה יי, עַל הָאֶרֶץ וְעַל הַמְּזוֹן.

רַחֵם יי אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ וְעַל יִשְׂרָאֵל עַמְּךָ, וְעַל יְרוּשָׁלַיִם עִירְךָ,
וְעַל הַר צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ, וְעַל הַבַּיִת הַגָּדוֹל וְהַקְּדוֹשׁ שֶׁנִּקְרָא
שְׁמֶךָ עָלָיו. אָבִינוּ! רַעְנוּ, זוֹנְנוּ, פָּרַסְנוּ, כָּל-כְּלָנוּ, הַרוּיְחָנוּ, הַרוּחַ
לָנוּ מִהָרָה מִכָּל-צְרוֹתֵינוּ, וְאֵל תִּצְרִיכְנוּ, יי אֱלֹהֵינוּ, לִיְדֵי מִתְּנוּת
בֶּשֶׂר וְדָם, וְלֹא לִיְדֵי הַלּוֹאֲתָם, שֶׁמִּתְּנָתָם מַעֲטָה, וְחִרְפָתָם מְרֵבָה,
אֲלֵא לִיְדֵךְ הַמְּלָאָה וְהַרְחֲבָהּ, הַעֲשִׂירָה וְהַפְּתוּחָה, שֶׁלֹּא נִבּוֹשׁ
בְּעוֹלָם הַזֶּה וְלֹא נִכְלָם לְעוֹלָם הַבָּא, וּמַלְכוּת בֵּית דָּוִד מְשִׁיחֶךָ,
תִּחְזִירָנָה לְמְקוֹמָהּ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ.

Op Sjabbat:

רִצָּה וְהַחֲלִיצָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ וּבְמִצְוֹת יוֹם הַשְּׁבִיעִי